

DOI <https://doi.org/10.32405/2308-8885-2020-3-2-6>

УДК [37.011.3–051:7]:340.136:[37.16:7]

Лупак Наталія Миколаївна,

кандидат філологічних наук, докторант кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль, Україна
lupak@elr.tnpu.edu.ua

СУЧАСНІ ВИМОГИ ДО ВЧИТЕЛЯ МИСТЕЦТВА

Здійснено аналіз державних документів, що визначають пріоритетні напрями та сучасні тенденції розвитку освітньої галузі «Мистецтво» з позиції компетентнісного підходу. Зазначено, що ефективність реформування системи середньої освіти детермінується низкою чинників, основним із яких є підготовка вчителя мистецтва – фахівця нової генерації, здатного працювати в умовах «Нової української школи» на засадах компетентнісного й особистісно орієнтованого підходів. Акцентовано на необхідності усвідомлення вчителем мистецьких дисциплін власної ролі як суб'єкта, вмотивованого до мистецько-педагогічної діяльності та самореалізації у власних духовних пошуках. Визначено вимоги до підготовки вчителя мистецтва, зокрема: необхідність сформованої професійної компетентності як інтегральної характеристики; художньо-естетичного світогляду та професійно-художнього (поліхудожнього) мислення; медіаграмотності, що передбачає формування культури спілкування з медіа та готовності до постійного розвитку й саморозвитку.

Ключові слова: вчитель мистецтва, мистецька освіта, компетентнісний підхід, професійна підготовка вчителя, законодавчі, нормативно-правові акти, концепція.

Сучасний освітній простір України наповнений численними науковими стратегіями, підходами, теоріями, концепціями, що стосуються фундаментальних трансформацій ключових аспектів освіти, зокрема її якості. Усі зусилля наукової педагогічної спільноти направлені на розв'язання важливої проблеми забезпечення високої якості навчання й викладання в закладах освіти з гарантією на результат – формування людини Культури, здатної до креативного і перспективного мислення, творчого самовираження в умовах глобальної комунікації з примноженням загальнокультурних цінностей і збереженням власної національної ідентичності. Роль мистецької освіти в такій важливій місії важко переоцінити, адже саме вона здатна за-

безпечити одухотворений розвиток особистості, без якого будь-який вид людської діяльності втрачає сенс. Вчитель мистецтва, який бере на себе відповідальність за формування духовної сфери особистості, її системи цінностей, виконуючи завдання художнього та загальноестетичного змісту, постає «агентом змін», який здатний застосувати потужний потенціал мистецтва, власні психофізичні ресурси та професійний досвід задля досягнення найвищої освітньої мети – цілісного розвитку особистості. Звісно, до нього нині висувається низка вимог, яких він повинен дотримуватися в професійній діяльності.

Мета статті – окреслити сучасні вимоги до вчителя мистецтва в контексті модернізації національної системи освіти на засадах компетентнісного підходу.

Пріоритети розвитку педагогічної освіти в Україні, основні напрями її реформування в умовах інтеграції до світового освітнього простору сформульовані в законодавчих і нормативно-правових актах: Законах України «Про вищу освіту» (2014) [15], «Про освіту» (2017) [17], Концепції «Нова українська школа» (2016) [3], Концепції розвитку педагогічної освіти (2018) [16]. Необхідність модернізації професійної підготовки майбутніх учителів задекларована також у низці міжнародних, національних державних документів із проблем розвитку освіти в контексті глобальних і євроінтеграційних процесів (положення «Європейської рамки кваліфікацій для навчання впродовж життя» (2008), Національної доповіді про стан і перспективи розвитку освіти в Україні (2011), Форуму міністрів європейських країн «Європейська школа XXI століття: Київські ініціативи» (2011), Національної рамки кваліфікацій (2011) [11], Педагогічної Конституції Європи (2013) тощо.

Якісне оновлення професійної підготовки майбутніх учителів визнане пріоритетним завданням національної освітньої системи на сучасному етапі, що набуло відображення в Концепції «Нова українська школа» (2016). У цьому документі сформульовано низку вимог до сучасного вчителя, який повинен стати «агентом змін», зокрема він має: працювати на засадах особистісно орієнтованого й компетентнісного підходів, відповідно до яких учитель є фасилітатором, наставником, який спрямовує учнів на освіту й усебічний розвиток за власною освітньою траєкторією; дотримуватися педагогіки партнерства, що передбачає спілкування, взаємодію, співпрацю між учителем, учнями й батьками; реалізовувати принцип академічної свободи в навчально-виховному процесі; продовжувати власну професійну освіту, здійснювати неперервний особистісний і професійний саморозвиток; володіти навичками учителя-інноватора, тобто розробляти авторські навчальні програми, методи, технології, прийоми та засоби навчання, активно розвивати власне фахове бачення; співпрацювати з іншими учителями та учнями шляхом створення цифрових продуктів, презентацій та проєктів; навчати учнів бути відкритими до спілкування з

усім світом шляхом використання цифрових засобів [3].

Відтак, визнано, що учитель – «агент змін» є генератором і транслятором прогресивних педагогічних ідей, стимулятором розвитку й формування майбутніх поколінь. У «Концепції розвитку педагогічної освіти» зазначено, що «важливою характеристикою професії вчителя є її багатогранність, яка у своїх вищих проявах підіймається до мистецтва. Високий рівень академічних досягнень, продемонстрований здобувачем педагогічного фаху під час навчання в закладі освіти, не гарантує його успішності в професійній діяльності. Освітня кваліфікація педагогічного працівника не є тотожною його професійній кваліфікації» [16]. Водночас саме від професійної підготовки майбутніх учителів багато в чому залежить їхній професіоналізм і рівень подальшої професійної діяльності, що безпосередньо впливатиме на формування особистості кожного учня.

Ця проблема набуває особливого значення в контексті професійної підготовки майбутніх учителів мистецьких спеціальностей, оскільки в державних документах задекларовано, що радикальна модернізація змістових і формальних аспектів середньої освіти має здійснюватися на засадах гуманізації і демократизації всієї системи освіти, а також посилення її культуротвірної функції. Це зумовлює необхідність створення культуровідповідного освітнього простору в закладах вищої, середньої освіти з метою активізації творчої самореалізації майбутніх поколінь. Важливу роль у організації такого простору відіграють дисципліни художньо-естетичного циклу (музика, образотворче мистецтво, сценічне та екранне мистецтво, художня культура тощо).

У «Концепції художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах» вказано, що «мистецтво має унікальні можливості впливу на людину, тому художньо-естетичне виховання потрібно розглядати не лише як процес набуття художніх знань і вмінь, а, насамперед, як універсальний засіб особистісного розвитку школярів на основі виявлення індивідуальних здібностей, різнобічних естетичних потреб та інтересів» [6]. У документі зафіксовано, що метою художньо-естетичного виховання

є формування в учнів особистісно-ціннісного ставлення до дійсності та мистецтва, розвиток естетичної свідомості, загальнокультурної і художньої компетентностей, здатності до самореалізації, потреби в духовному самовдосконаленні під час сприймання й інтерпретації творів мистецтва, а також практичної художньо-творчої діяльності [6].

Педагогічну спрямованість різних видів мистецтва було обґрунтовано О. Рудницькою. Вона схарактеризувала їхню гуманістичну, світоглядну, художньо-виховну роль, визначила й узагальнила інтеграційні характеристики, що дало змогу започаткувати нову галузь у педагогічній науці – мистецьку освіту, яка репрезентує сучасні досягнення теорії та практики навчання мистецьких дисциплін у контексті загальної педагогіки, детермінує культурологічні та психолого-педагогічні аспекти розвитку особистості, окреслює пріоритетні напрями її вдосконалення [18, с. 32]. Естетична освіта в цілому, зокрема й мистецька, є основним напрямом розвитку гуманістичної парадигми в освіті, адже вона «усвідомлюється як скарбниця найвищих досягнень людства» [4, с. 288], що через систему художніх образів репрезентує духовні цінності, які за умови їх успішного засвоєння захищають молоде покоління від негативних впливів масової культури, зокрема агресії та жорстокості.

Загалом теоретичні й практичні аспекти мистецької освіти набули обґрунтування в дослідженнях О. Гайдамаки, О. Комаровської [2], Л. Масол [5; 6; 7], Н. Миропольської [9], Н. Ничкало [9], В. Орлова [12], О. Отич [13], Г. Падалки [14], В. Рагозної [9], О. Щолокової [20] та ін. У «Енциклопедії освіти» зазначено: «Мистецька освіта – освітня галузь, що є процесом навчання, виховання, самовиховання особистості засобами різних видів мистецтва» [4, с. 504]. Так, Г. Падалка вважає мистецьку освіту процесом і результатом освоєння суб'єктом істотних властивостей довкілля, відтвореного в художніх образах. На думку дослідниці, змістом мистецької освіти є спрямована на загальний і художній розвиток особистості система педагогічно адаптованих художньо-практичних знань, умінь, навичок, досвіду ціннісного ставлення людини до мистецтва, досвіду

творчої діяльності [14, с. 29]. За визначенням О. Рудницької, мистецька освіта – це «освітня галузь, спрямована на розвиток у людини спеціальних здібностей і смаку, естетичного досвіду і ціннісних орієнтацій, здатності до спілкування з художніми цінностями у процесі активної творчої діяльності та удосконалення власної почуттєвої культури» [18, с. 34]. Засадничим положенням сучасної мистецької освіти є комплексність і єдність процесів формування духовної культури особистості, переходу від сприйняття й засвоєння інформації, накопичення знань і формування умінь до формування світоглядної позиції людини засобами різних видів мистецтва.

Зорієнтованість сучасної освіти на впровадження компетентнісного підходу зумовила необхідність перебудови шкільних програм навчальних дисциплін, розроблення нових курсів. Саме з урахуванням цього підходу й був створений інтегрований курс «Мистецтво», який впроваджується в закладах середньої освіти з 2003 р. Він був розроблений на основі ідеї поліцентричної інтеграції (на якій базується концепція загальної мистецької освіти Л. Масол [5]). Домінантними змістовими лініями в цій дисципліні є музичне та образотворче мистецтво, додаткова змістова лінія представлена синтетичними мистецтвами (хореографією, театром, кіномистецтвом). Інтегрований характер цього курсу дає змогу ефективно розвивати в учнів креативність, художньо-образне й асоціативне мислення, творчу інтуїцію, формувати в процесі практичної діяльності предметні мистецькі компетентності. Варто зазначити, що інтеграція мистецьких дисциплін базується на загальних для різних видів мистецтва категоріях (формі, композиції, жанрі, стилі, напрями, образах тощо) і закономірностях (ритмі, гармонійності, пропорційності, рівновазі, симетрії та асиметрії, динаміці та статичності, контрасті й нюансі).

У нормативно-правових документах, що регулюють змістові й формальні аспекти навчання предметів художньо-естетичного циклу [3]; [5]; [6]; [7]; [8]; [10]; [15]; [16]; [19] сформульовано високі **вимоги до вчителів мистецьких дисциплін**. Зазначено, що вони мають творчо ставитись до змісту й технологій навчання, поурочного розподілу, добору

навчального художнього матеріалу. Кожен учитель має змогу обирати мистецькі твори для сприймання та аналізу учнями, орієнтуючись на навчальну тематику, їхню художню якість, репрезентативність художньо-регіональної специфіки, цікавості для учнів і відповідність їхньому віку. Для реалізації практичної спрямованості курсу вчитель має передбачити час для виконання учнями художньо-практичних (зокрема проєктних) завдань, враховуючи програмні вимоги, інтереси й потреби учнів певного віку. У цілому вчителю необхідно дотримуватися балансу усіх видів учнівської діяльності, а також застосовувати різноманітний методичний інструментарій, надаючи пріоритет діалогічним формам подачі матеріалу над монологічними, взаємозв'язку традиційних методів навчання з проблемними, евристичними методами, комп'ютерними та інтегративними технологіями, методами і прийомами стимулювання асоціативно-образного мислення, виявленням міжвидових мистецьких аналогій, порівнянь. Це означає, насамперед, що сучасний учитель має докорінно змінити підхід до викладання мистецьких курсів від знаневого до компетентісного.

Нині вчитель мистецьких дисциплін – це не тільки транслятор інформації, а, насамперед, партнер учнів з опанування різних видів мистецтв. На уроках мистецьких дисциплін вчитель має бути фасилітатором, тобто здійснювати супровід навчальної діяльності учнів, полегшувати їм шлях до розуміння мистецтва, сприяти формуванню в них творчих умінь, створювати умови для розвитку учнівської креативності.

Так, В. Орлов вважає, що вчителі мистецьких дисциплін – це працівники освіти, змістом діяльності яких є формування і розвиток художньо-естетичної культури молодого покоління засобами різноманітних видів і жанрів мистецтва. Науковець зазначає, що зміст мистецьких дисциплін реалізується в закладах середньої освіти через особистість учителя, його художньо-естетичну і професійну культуру. Середня освіта зараз перебуває в кризовому стані, і щоб вийти з нього, має отримати вчителя нової формації, який володіє загальною, художньо-естетичною та професійною культурою, критичним і послідовним професійно-педагогічним

мисленням, вільним від стереотипів [12, с. 17]. Саме завдяки вчителям мистецьких дисциплін, їхній педагогічній майстерності молоде покоління вчиться виявляти, осягати та інтерпретувати культурну спадщину, більш глибоко й повно сприймати художні твори сучасності й попередніх епох, розуміти складні проблеми сьогодення, усвідомлювати зміст мистецьких явищ.

На важливості здатності вчителя мистецтва швидко адаптуватися до динамічних змін реалій, зумовлених стрімким розширенням інформаційно-комунікаційного простору, наголошує О. Комаровська, вважаючи мистецьку педагогіку універсальною естетико-виховною та особистісно-розвивальною складовою освіти. Науковець окреслює основні вихідні позиції, що зумовлюють готовність учителя мистецьких дисциплін до успішної професійної діяльності:

- розуміння сутності «компетентності» як привласнення людиною емоційно пережитих знань;
- орієнтація на весь комплекс життєвих компетентностей під час навчання мистецьких дисциплін;
- вміння вести діалог та налаштовувати учнів до нього;
- усвідомлення виняткової здатності учня до самопізнання і самотворення через пізнання мистецтва [2, с. 11 – 13].

Аналіз наукових праць [5]; [6]; [7]; [9]; [13]; [12] з досліджуваної проблеми дав змогу сформулювати ще низку вимог до вчителів мистецьких дисциплін, що сприятимуть підвищенню ефективності їхньої професійної діяльності. По-перше, це сформованість художньо-естетичного світогляду вчителя, що передбачає наявність у нього специфічних знань і вмінь сприймати, перетворювати, зберігати та використовувати художню інформацію, заковдану в мистецьких творах, з метою навчання та виховання учнівської молоді, а також наявність естетичного смаку, відчуття стилю й ритму. По-друге, ґрунтовні й системні знання з психології (щодо особливостей сприйняття різних видів мистецтва, впливу міжпівкульної асиметрії на творчу діяльність вихованців тощо), сформованість умінь ефективно використовувати психологічні механізми впливу мистецтва на особистість вихованців. Це

дасть змогу посилити вплив мистецьких творів на учнів, а відтак підвищити ефективність навчально-виховного процесу, результатом чого стане успішне формування в учнів ключових, міжпредметних і предметних компетентностей. По-третє, медіаграмотність, оскільки вчитель мистецьких дисциплін є своєрідним транслятором знань – традиційних і сучасних культурно-мистецьких феноменів – в учнівському художньо-інтегративному середовищі. Науковці вирізняють такі складники медіаграмотності, як здатність до критичного мислення, що дає змогу суб'єктам навчання розвинути незалежні судження про зміст медіа; розуміння процесу масової комунікації; усвідомлення впливу медіа на особистість і суспільство; розвиток умінь аналізувати та обговорювати медіатексти; розгляд змісту медіа як «тексту», який забезпечує розуміння нашої сучасної культури і нас самих; розвиток здатності отримувати задоволення, розуміти й оцінювати медійний зміст; готовність продукувати власні медіатексти [1]; [10]; [21]. Педагогіки вважають, що медіаграмотність є одним із складників медіакомпетентності, яка в «Концепції впровадження медіаосвіти в Україні» розглядається як уміння ефективно взаємодіяти з медіапростором, правильно розуміти, оцінювати інформацію, аналізувати, передавати її іншим, дотримуючись медіакультурних цінностей, уподобань і стандартів [10, с. 4]. По-четверте, готовність учителя мистецтва до постійного розвитку й саморозвитку, зокрема йдеться про формування таких рис (переважно під час комунікативної діяльності), як асертивність (комплексне почуття впевненості в собі, у власних силах, вміння відстоювати власну позицію); атрактивність (позитивне ставлення до себе та інших, проявом якого є щирість, відкритість, конгруентність, соціально адаптована поведінка); толерантність (здатність бути великодушним і терпимим, без роздратування і вираженої ворожості ставитися до думок, поглядів, звичок учнів, навіть якщо вони не збігаються з думкою вчителя чи з науковими поглядами). По-п'яте, вчитель мистецьких дисциплін організовує комунікативну взаємодію суб'єктів педагогічного процесу, що насамперед сприяє художньому пізнанню, та приносить естетичне задоволення його учасникам,

розвиває їхні творчі здібності, розкриває особистісний потенціал та мотивує до самопізнання, пробуджує інтерес до твору, настановує на роздуми.

Аналіз державних документів, що визначають тенденції розвитку освітньої системи на сучасному етапі, та джерельної бази з проблеми дослідження дав підстави для таких **висновків**: ефективність реформування мистецької освіти детермінується низкою чинників, основним із яких є підготовка вчителя нової генерації – «агента змін». З'ясовано головні вимоги до вчителя мистецтва, покликаного працювати в умовах «нової української школи», зокрема здатність працювати на засадах компетентісного й особистісно орієнтованого підходів, розуміючи компетентність як інтегральну характеристику, що об'єднує знання, уміння, досвід, ставлення та особистісні риси, які дають людині змогу ефективно проєктувати й проваджувати професійну діяльність; сформованість художньо-естетичного світогляду і професійно-художнього мислення вчителя, тобто знань і умінь сприяти, перетворювати, зберігати та використовувати художню інформацію, здатність добирати, аналізувати й синтезувати здобуті знання та навички в досягненні педагогічної мети; активне ставлення до пізнання медіа, розуміння медіа як мережу каналів передавання інформації, зокрема мистецької; уміння розробляти авторські навчальні матеріали й методичні рекомендації; здатність до конструктивної комунікативної взаємодії з учнями, батьками, колегами; мотивація до неперервного розвитку й саморозвитку.

Подальші дослідження стосуватимуться проблеми художньої комунікації, зокрема впровадження в практичну діяльність учителя мистецтв нових педагогічних технологій.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Гаврілова Л. Г., Хмарна Л. В. Формування медіаграмотності вчителів мистецьких дисциплін як теоретична проблема. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Спецвипуск. С. 122–127. URL: <http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2019/specvypusk/29.pdf>. (дата звернення 23.12.2019).
2. Комаровська О. А. Мистецька освіта: передчуття змін і готовність учителя до них. *Мистецтво та освіта*. 2017. № 3(85). С. 10–15.
3. Концепція «Нова українська школа»: затв. Рішенням колегії МОН від 27.10.2016. URL:

<http://mon.gov.ua/202016/12/05/konczepczija.pdf> (дата звернення: 30.12.2019).

4. Кремень В. Г. Енциклопедія освіти. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
5. Масол Л. Концепція загальної мистецької освіти. *Мистецтво та освіта*. 2004. № 1. С. 2–5.
6. Масол Л. Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах. URL: http://www.yur-info.org.ua/index.php?lang_id=1&menu_id=1182&article_id=165701 (дата звернення: 03.01.2020).
7. Масол Л. М. Особливості впровадження програми «Мистецтво» в контексті предметно-інтегративної освіти. *Початкова школа*. 2003. № 4. С. 42–44.
8. Методичні рекомендації щодо викладання предметів художньо-естетичного циклу у 2019/2020 н. р.: додаток до листа Міністерства освіти і науки України №1/11-5966 від 01.07.2019. URL: <https://osvitoria.media/metodychni-rekomendatsiyi-shhodo-vykladannya-predmetiv-hudozhno-estetychnogotsykladannya-2019-2020-navchalnomu-rotsi>. (дата звернення: 03.01.2020).
9. Миропольська Н., Ничкало Н., Рагозіна В. Уроки художньо-естетичного циклу в школі: навчання і виховання : навч. посіб. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2005. 240 с.
10. Найдюнова Л. А., Слюсаревський М. М. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні: нова редакція. Київ, 2016. 16 с. URL: <http://mediaosvita.org.ua/book/kontseptsiya-vprovadzhennya-mediaosvity/> (дата звернення: 03.11.2019).
11. Національна рамка кваліфікацій. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-p> (дата звернення: 13.12.2019).
12. Орлов В. Ф. Професійне становлення вчителів мистецьких дисциплін : монографія. Київ : Наук. думка, 2003. 276 с.
13. Отич О. М. Мистецтво у системі розвитку творчої індивідуальності майбутнього педагога професійного навчання: теоретичний і методичний аспекти : монографія. Чернівці : Зелена Буковина, 2009. 752 с.
14. Падалка Г. Педагогіка мистецтва: теорія і методика викладання мистецьких дисциплін. Київ : Освіта України, 2008. 274 с.
15. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 08.12.2019).
16. Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти: наказ Міністерства освіти і науки України №776 від 16.07.2018. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti> (дата звернення: 03.01.2020).
17. Про освіту: Закон України № 2145-19 від 05.09.2017. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 22.12.2019).
18. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька: навч. посіб. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. 360 с.
19. Ружицький В. А. Розвиток мистецьких

компетентностей майбутніх вчителів образотворчого мистецтва в умовах педагогічного коледжу. URL: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/visnyk_PO/5_34_2017.pdf (дата звернення: 04.01.2020).

20. Щолокова О. П. Основи професійної художньо-естетичної підготовки майбутніх вчителів. Київ : УДПУ ім. М. П. Драгоманова, 1996. 172 с.
21. Silverblatt Art Ed., Enright Eliceiri El. Dictionary of Media Literacy. Westport, Connecticut – London: Greenwood Press, 1997. 234 p.

References

1. Havrilova, L. H., & Khmarna, L. V. (2019). Formuvannya mediahramotnosti vchyteliv mystetskykh dystsyplyn yak teoretychna problema. [Formation of media literacy of teachers of art disciplines as a theoretical problem]. In Innovatsiina Pedahohika. Spetsvypusk (pp 122–127) Retrieved from <http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2019/specvypusk/29.pdf>.
2. Komarovska, O. A. (2017). Mystetska osvita: peredchuttia zmin i hotovnist uchytelia do nykh [Art education: anticipation of change and the teacher's readiness for them]. *Mystetstvo ta Osvita [Art and Education]*, 3 (85), 10–15.
3. Kontseptsiia «Nova ukrainska shkola» [The concept of «New Ukrainian Schools»]. (2016). Retrieved from <http://mon.gov.ua/202016/12/05/konczepczija.pdf>
4. Kremen, V. H. (Ed.). (2008). *Entsyklopediia osvity [Encyclopedia of Education]*. Kyiv: Yurinkom Inter.
5. Masol, L. (2004). *Kontseptsiia zahalnoi mystetskoï osvity [The concept of general art education]*. *Mystetstvo ta Osvita [Art and Education]*, 1, 2–5.
6. Masol, L. *Kontseptsiia khudozhno-estetychnoho vykhovannia uchniv u zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladakh [The concept of artistic and aesthetic education of students in secondary schools]*. Retrieved from http://www.yur-info.org.ua/index.php?lang_id=1&menu_id=1182&article_id=165701
7. Masol, L. M. (2003). *Osoblyvosti vprovadzhenня prohramy «Mystetstvo» v konteksti predmetno-intehratyvnoi osvity [Features of the program “Art” in the context of subject-integrative education]*. *Pochatkova Shkola*, 4, 42–44.
8. Ministry of Education and Sciences. (2019). *Metodychni rekomendatsii shhodo vykladannya predmetiv khudozhno-estetychnoho tsykladu u 2019/2020 [Methodical recommendations for teaching subjects of artistic and aesthetic cycle in 2019/2020]*. [Supplement to the letter No 1/11-5966, 1 July]. Retrieved from <https://osvitoria.media/metodychni-rekomendatsiyi-shhodo-vykladannya-predmetiv-hudozhno-estetychnogotsykladannya-2019-2020-navchalnomu-rotsi>
9. Myropolska, N., Nychkalo, N., & Ragoza, V. (2005). *Uroky khudozhno-estetychnoho tsykladu v shkoli: navchannia i vykhovannia [Lessons of*

artistic and aesthetic cycle in school: Training and education]. Ternopil: Navchalna knyha – Bohdan.

10. Naidonova, L. A., & Sliusarevskiy, M. M. (2016). Kontsepsiia vprovadzhennia mediaosvity v Ukraini: nova redaktsiia [The concept of media education in Ukraine: A new edition]. Retrieved from <http://mediaosvita.org.ua/book/kontsepsiya-vprovadzhennya-mediaosvity>

11. Natsionalna ramka kvalifikatsii [National Qualifications Framework]. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-p>.

12. Orlov, V. F. (2003). Profesiine stanovlennia vchyteliv mystetskykh dystsyplin [Professional development of teachers of art disciplines]. Kyiv: Naukova dumka.

13. Otych, O. M. (2009). Mystetstvo u systemi rozvytku tvorchoi individualnosti maibutnoho pedahoha profesiinoho navchannia: teoretychni i metodychni aspekty [Art in the system of development of creative individuality of the future teacher of professional training: Theoretical and methodical aspects]. Chernivtsi: Zelena Bukovyna.

14. Padalka, H. (2008). Pedahohika mystetstva: teoriia i metodyka vykladannia mystetskykh dystsypli [Art pedagogy: Theory and methods of teaching art disciplines]. Kyiv: Osvita Ukrainy.

15. Zakon Ukrainy "Pro vyshchu osvitu" [Law of Ukraine "On higher education"]. 01.07.2014 №1556-VII. Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

16. Ministry of Education and Sciences. (2018). Pro zatverdzhennia Kontsepsii rozvytku pedahohichnoi osvity [On approval of the Concept of development of pedagogical education]. Decree No 776, 16 July. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiy-rozvytku-pedagogichnoyi-osviti>

17. Zakon Ukrainy "Pro osvitu" [Law of Ukraine "On education"]. № 2145-19 vid 05.09.2017. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

18. Rudnytska, O. P. (2005). Pedahohika: zahalna ta mystetska [Pedagogy: General and artistic]. Ternopil: Navchalna knyha – Bohdan.

19. Ruzhytskyi V.A. (2017). Rozvytok mystetskykh kompetentnosti maibutnikh vchyteliv obrazotvorchoho mystetstva v umovakh pedahohichnoho koledzhu [Development of artistic competencies of future teachers of fine arts in the conditions of pedagogical college]. Retrieved from http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/visnyk_PO/5_34_2017.pdf

20. Shcholokova, O.P. (1996). Osnovy profesiinoi khudozhno-estetychnoi pidhotovky maibutnikh vchyteliv [Fundamentals of professional artistic and aesthetic training of future teachers]. Kyiv: UDPU im. M. P. Drahomanova.

21. Silverblatt Art Ed., Enright Eliceiri El. (1997). Dictionary of Media Literacy. Westport, Connecticut – London: Greenwood Press.

Лупак Наталья Николаевна, кандидат филологических наук, докторант кафедры педагогики и методики начального и дошкольного образования Тернопольского национального педагогического университета имени Владимира Гнатюка, г. Тернополь, Украина, lupak@elr.tnpu.edu.ua

Современные требования к учителю искусства

Осуществлен анализ государственных документов, определяющих приоритетные направления и современные тенденции развития образовательной области «Искусство» с позиции компетентностного подхода.

Отмечено, что эффективность реформирования системы среднего образования детерминруется рядом факторов, основным из которых является подготовка учителя искусства – специалиста нового поколения, способного работать в условиях «Новой украинской школы» на основе компетентностного и лично ориентированного подходов. Акцентировано на необходимости осознания учителем художественных дисциплин собственной роли как субъекта, мотивированного к художественно-педагогической деятельности и самореализации в собственных духовных поисках. Определены требования к подготовке учителя искусства, в частности: необходимость сформированной профессиональной компетентности как интегральной характеристики; художественно-эстетического мировоззрения и профессионально-художественного (полихудожественного) мышления; медиаграмотности, что предполагает формирование культуры общения с медиа и готовности учителя искусства к постоянному развитию и саморазвитию.

Ключевые слова: учитель искусства, художественное образование, компетентностный подход, профессиональная подготовка учителя, законодательные, нормативно-правовые акты, концепция.

N. M. Lupak, PhD in Philology, Doctoral Student of the Department of Pedagogy and Methodology of Primary and Preschool Education of the Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ternopil, Ukraine, lupak@elr.tnpu.edu.ua

Modern requirements for an art teacher

The analysis of the state documents defining priority directions and modern tendencies of development of the educational branch "Art" from the point of view of the competence approach is carried out. It is noted that the effectiveness of reforming the secondary education system is determined by a number of factors. The main factor is the training of art teachers of a new generation who can work in the New Ukrainian school based on both competence approach and person-oriented approach. The author focuses on the need for the teachers of art disciplines to realize their own role as a person who are motivated to artistic and pedagogical activities and self-realization in their own spiritual pursuits.

The main requirements for the art teacher who works the New Ukrainian school are the following: Firstly, the ability to work based on the competence and person-oriented approaches. Competence is defined as an integral

characteristic, which combines knowledge, skills, experience, attitudes and personality traits, that allow a person to design and conduct professional activities effectively. Secondly, formation of the teacher's artistic and aesthetic worldview as well as professional and artistic thinking, that is knowledge and skills to perceive, transform, store and use artistic information, the ability to select, analyze and synthesize the acquired knowledge and skills in achieving the pedagogical goal. Thirdly, an active attitude to knowledge of the media, understanding of the media as a network of channels of information transmission. Fourthly, the ability to develop author's educational materials and methodical recommendations. The next requirement is the ability to constructive communicative interaction with students, parents, colleague. Finally, motivation for lifelong development and self-development.

Key words: art teacher, art education, competence approach, teacher training, legislative, normative and legal acts, concept.

Стаття надійшла до редакції 25.03.2020 р.

Реформування освіти, яке сьогодні увійшло в активну фазу, безпосередньо стосується загальної мистецької освіти як невід'ємного складника загальної середньої освіти. Виклики, які висуває реформа, – зокнайперше, переосмислення місії галузі в контексті розвитку творчості, ініціативності, критичного мислення, емоційного інтелекту тощо – soft skills, складових ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині. Водночас, в умовах реалій сьогодення необхідні гнучкість мислення, мобільне орієнтування в сервісах і цифрових можливостях сучасного світу, щоб швидко переформатувати освітній процес у онлайн-навчання, зберігаючи методичні й теоретичні здобутки очного навчання.

Оновленню методичних підходів у навчанні присвячено низку публікацій сучасних науковців. Зокрема, методику навчання мистецтва в загальноосвітній школі в контексті реалізації ідей Нової української школи розкрито в доробках Ма-